

реабілітації, у якому перебуває дитина, що потрапила у складні життєві обставини є забезпечення виховання життєво і соціально компетентної особистості, здатної здійснювати самостійний вибір і приймати відповідальні рішення в різноманітних життєвих ситуаціях, формування власних мотивів, інтересів [2].

Отже, підводячи підсумок необхідно акцентувати увагу на тому, що, процес соціального виховання сьогодні є важливим для нашої країни, бо від його успішності залежить майбутнє українського суспільства. Адже дитина – це особистість, а особистість є результатом соціального становлення індивіда шляхом подолання труднощів і накопичення власного життєвого досвіду. Велику роль у соціальному становленні молодшої людини відіграє соціальне середовище, в яке потрапляє дитина після народження. Особистість є поєднанням певних властивостей та рис і соціальних функцій, які вона виконує. Особистість – це комплекс якостей, які дитина отримує у процесі суспільних відносин. Тому, між розвитком особистості і суспільством можемо прослідкувати пряму залежність. Відповідно, соціальне виховання є важливим і суттєвим сегментом життєдіяльності дитини, особливо, якщо вона потрапляє у складні життєві обставини та є вихованцем центру соціально-психологічної реабілітації.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Життя особистості у духовному діапазоні. *Рідна школа*. 2009. № 11 (959). К. : Фелікс. С. 7–17.
2. Гук О. Ф., Чернуха Н. М. Пріоритетні вектори сучасної освіти. *Topical issues of social pedagogy: Collective monograph*. CARICOM, Barbados, 2017. С. 30–55.
3. Про затвердження Типового положення про центр соціально-психологічної реабілітації дітей: Постанова Кабінету міністрів України від 28 січня 2004 р. № 87 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2004-%D0%BF#Text> (дата звернення: 25.04. 2023).
4. Про охорону дитинства: Закон України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 № 2402-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text> (дата звернення: 23.04. 2023).

Ірина Іонова

кандидат педагогічних наук, доцент
доцент кафедри соціальної роботи
і менеджменту соціокультурної діяльності
Сумський державний педагогічний
університет імені А.С. Макаренка
м. Суми, Україна

Наталія Абрамцева

здобувач вищої освіти IV курсу
Сумський державний педагогічний

ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ БЕЗРОБІТНИХ ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ

У статті висвітлено загальні засади соціального захисту безробітних громадян в Україні. На основі чинного українського законодавства показано головні напрями соціального захисту безробітних. Велику увагу приділено аналізу досвіду грошових виплат безробітним.

Ключові слова: соціальний захист, соціальна допомога, соціальні послуги, безробітні громадяни, грошові виплати.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Реальний стан проблеми безробіття в українському суспільстві зумовлює необхідність дослідження реальних механізмів і специфіки соціального захисту. Зазначимо, що соціальний захист безробітних громадян є важливим механізмом соціальної політики, спрямованим на вирішення соціально-економічних завдань, оптимізації надання соціальної допомоги, відновлення трудового потенціалу, зниження соціальної напруженості у суспільстві.

Зазначимо, що чинне українське законодавство гарантує соціальний захист громадян, які втратили роботу. Основними нормативно-правовими актами, що гарантують громадянам соціальний захист у сфері зайнятості є Закони України «Про зайнятість населення» [3], «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» [2].

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Закон України «Про зайнятість населення» у ст. 1 визначає, що соціальний захист громадян у разі настання безробіття застосовується як комплекс спеціально організованих заходів, передбачених загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням. Основою соціального захисту безробітних громадян є включення їх до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття. Це є підставою для отримання безробітними матеріального забезпечення на випадок безробіття на надання відповідних соціальних послуг. Зазначимо, що основною формою соціального захисту безробітних громадян є грошові виплати. Розміри виплат по безробіттю не є сталими, а варіюються в залежності від умов збільшення мінімального прожиткового мінімуму (відповідно чинного законодавства – Законів України «Про державний бюджет України» відповідних років).

Відповідно до українського законодавства максимальна тривалість виплати допомоги по безробіттю не може перевищувати 360 календарних днів протягом двох років. Однак, існує ряд виключень (зокрема стаття звільнення), що можуть впливати на тривалість надання грошової допомоги по безробіттю, а саме: 720 днів – для осіб передпенсійного віку

(за 2 роки до настання права на пенсію); 360 днів – стандартна тривалість виплат для більшості непрацюючих громадян; 270 днів – при звільненні з останнього місця роботи за власним бажанням без поважних причин, за згодою сторін; 180 днів – для переселенців, а також молоді, яка закінчила або припинила навчання у загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих закладах освіти, звільнилася зі строкової військової служби.

Зазначимо, що розміри грошової допомоги по безробіттю, а також її тривалість й умови встановлюються з огляду на трудовий стаж громадянина, підстави звільнення та розмір зарплати, яку він отримував. Отже, відповідно до Закону, громадяни, які впродовж 12 місяців до звільнення відпрацювали не менше 6 місяців, розмір грошової допомоги визначається у відсотках до середньої заробітної плати залежно від страхового стажу: до 2 років – 50%; від 2 до 6 років – 55%; від 6 до 10 років – 60 %; понад 10 років – 70%.

Згідно українського законодавства суми грошових виплат безробітним плавно зменшуються, в залежності від тривалості відсутності офіційного працевлаштування. Так, в перші 90 днів безробітний отримує 100% призначеної йому грошової допомоги, наступні 3 місяці – 80%, а в період, що залишився, виплати становлять 70%.

Соціальна допомога по частковому безробіттю через карантинні обмеження у зв'язку з коронавірусом в Україні здійснюється відповідно дії нового виду допомоги підприємцям та їх працівникам – по частковому безробіттю. Право на таку грошову допомогу мають особи, які були офіційно працевлаштовані та застраховані у Фонді державного страхування на випадок безробіття. Грошові кошти по частковому безробіттю виплачуються співробітникам установ і організацій, а також найманим працівникам у разі втрати ними частини заробітної плати внаслідок вимушеного зменшення тривалості робочого часу в зв'язку із зупиненням або скороченням виробництва і тимчасовим припиненням господарської чи підприємницької діяльності через карантинні заходи для запобігання поширенню коронавірусної хвороби [1; 3].

Важливим компонентом системи соціального захисту безробітних громадян є надання їм широкого комплексу соціальних послуг. Відповідно до Закону України «Про зайнятість населення» [3] до числа таких соціальних послуг належать: професійна підготовка або перепідготовка, підвищення кваліфікації громадян у професійно-технічних і вищих закладах освіти; пошук відповідних місць роботи і сприяння у працевлаштуванні, у тому числі шляхом організації громадських робіт для безробітних; надання роботодавцям, які працевлаштовують громадян передпенсійного, пенсійного віку, з інвалідністю, демобілізованих тощо, компенсації та податкових пільг; надання ваучера для підтримання конкурентоспроможності деяких категорій громадян шляхом перепідготовки, спеціалізації, підвищення кваліфікації за професіями і спеціальностями для пріоритетних галузей народного господарства; реалізація заходів сприяння зайнятості внутрішньо переміщених осіб;

проведення інформаційно-консультаційних кампаній щодо надання послуг, пов'язані із працевлаштуванням [1].

Підтримуємо наукову позицію В. Гапочки та Л. Шумної, які обґрунтовують доцільність розгляду соціального захисту безробітних з точки зору функціонування його організаційно-правових форм [1; 4].

Отже системою організаційно-правових форм соціального захисту безробітних громадян є комплекс організаційно-правових способів організації й фінансування органами соціального захисту населення в разі настання безробіття, а також механізмів й засобів реалізації особою прав у цій сфері, які дають можливість найбільш раціонально використовувати належні фінансово-матеріальні ресурси на підставі принципу соціальної справедливості. Система організаційно-правових форма соціального захисту безробітних включає: загальнообов'язкове державне соціальне страхування; соціальну підтримку; законодавчо встановлені пільги та юридичні гарантії; державні цільові соціальні програми [4].

Система соціального захисту безробітних є комплексним механізмом та передбачає взаємодію відповідних інституцій. Важливим залишається використання т.зв. активних та пасивних інструментів соціального захисту безробітних. Відповідно, інструменти активної політики соціального захисту безробітних спрямовані на активізацію зусиль, підвищення конкурентоспроможності безробітних на сучасному ринку праці, упровадження технологізацію виробництва із можливістю перепідготовки робочої сили, а пасивної – на грошову компенсацію втраченого трудового доходу на час безробіття [1].

На предметну увагу заслуговує досвід упровадження інноваційних соціальних рішень у питання соціального захисту та підтримки безробітних з метою подолання проблеми. У цьому контексті якісно вирізняються програма «ЄРобота» як соціальна можливість для безробітних отримати від держави грант; програма «Власна справа» дозволяє охочим розпочати власний бізнес і працевлаштувати у себе від двох осіб.

Реальною соціальною ініціативою від держави є запровадження механізму, за яким тимчасово безробітних можна буде залучати до виконання суспільно корисних робіт. Залучення безробітних громадян до створеної «Армії відновлення», що передбачає виконання робіт з метою задоволення потреб ЗСУ, інших військових формувань та сил цивільного захисту, забезпечення загальних потреб функціонування економіки та життєдіяльності населення в умовах дії воєнного стану в регіонах країни.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, зазначимо, що основною соціального захисту безробітних громадян є досконале й дієве законодавство. Окрім цього формують систему соціального захисту безробітних адекватні грошові виплати та інші види соціальної допомоги; комплекс соціальної підтримки та упровадження ефективних та інноваційних соціальних проєктів для визначеної категорії громадян.

Перспективним напрямком у контексті даного дослідження видається дослідження досвіду упровадження інноваційних підходів у системі соціального захисту безробітних громадян.

Список використаних джерел

1. Гапочка В. М. Соціальний захист безробітних: реалії сьогодення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія. Право. 2022. Вип. 74. Част. 1. С. 171–175.
2. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття : Закон України №1533-III від 02.03.2000р. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14#Text>
3. Про зайнятість населення : Закон України №5067-VI від 05.07.2012р. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>
4. Шумна Л. П. Соціальна підтримка як організаційно-правова форма соціального забезпечення : дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.05 Чернігів, 2014. 455 с.

Світлана Калаур

доктор педагогічних наук, професор
професор кафедри соціальної роботи та
менеджменту соціокультурної діяльності
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна

Юлія Гейко

магістрантка спеціальності Соціальна педагогіка
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНИМ ПЕДАГОГОМ ПРОФІЛАКТИКИ АГРЕСІЇ ТА БУЛІНГУ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

У статті обґрунтовано актуальність профілактичної діяльності соціального педагога у закладах загальної середньої освіти. Головна увага зосереджена на характеристиці профілактичної роботи з агресивними підлітками. Розкрито потенціал компетентнісного, аксіологічного та соціокультурного підходів під час організації соціальним педагогом профілактики агресивної поведінки та булінгу..

Ключові слова: *агресія, булінг, профілактика, соціальний педагог, підходи до організації профілактики.*